

עבודת השעה

"תח סוכות"

אמנם בזמן התורה עוד לא היה הארוע ההיסטורי של חג הסוכות. אך ההסבר של התורה לסבת קביעת חג סוכות מתחם לעקרון שיצא לפעל באותו ארוע: "כי בסכות הושבתי ענני כבוד". ענן הכבוד שהיה בהר סיני עובר אחר כך אל המשכן: "ויכס הענן את אהל מועד וכבוד ה' מלא את המשכן", והוא מעיד על השראת השכינה בישראל שמקומה הנצחי הוא בבית המקדש: "ויהי בצאת הכהנים מן הקדש והענן מלא את בית ה'... כי מלא כבוד ה' את בית ה'... אז אמר שלמה ה' אמר לשכן בערפל".

על פי זה מבאר שמצות הסכה שכל אחד מישראל מקים היא כעין בגין המקדש. לאחר ההתעלות של הימים הנוראים יכול כל אחד מישראל להגיע למדרגת השראת השכינה בבית המקדש בביתו הפרטי. לכן צורת הסכה צריכה להיות בהתאם ליכולים של השראת השכינה.

דגמה בולטת לכך אפשר למצא בסגית הגמרא לגבי הגבה המינימלי של הסכה: סכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה... ושאניה גבוהה עשרה טפחים... פסולה". הגמרא מבארת את טעם השעור של עשרה טפחים: "ארון תשעה וכפרת טפח הרי כאן עשרה, וכתוב ונועתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפרת ותניא ר' יוסי אומר מעולם לא ירדה שכינה למטה... והכתיב וירד ה' על הר סיני? למעלה מעשרה טפחים". כלומר שהשכינה נמצאת בכיכול על גג הסכה.

בהתאם לזה נתן לפרש גם את החסרון בסכה גבוהה מדי: "אמר רבה דאמר קרא למען ידעו דרתיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל עד עשרים אמה אדם יודע שהוא דר בסכה למעלה מעשרים אמה אין אדם יודע שדר בסכה משום דלא שלטא בה עינא". כפי שאי אפשר להוריד את השכינה נמוך מדי כך אי אפשר להגביה אותה יותר מדי כיון שאין לא נוצר קשר והשפעה בינה לבין האדם. דרך הלכות סכה נהל ללמד את סדר השראת השכינה בארץ. (מדרש הרב יוסף שילר)

במבט נוסף על המשג 'סכות' בתורה נגלה כי יש לו קשר מיוחד לארץ ישראל, אך לא באופן הצפוי. מצינו בתורה שני אתרים שנקראו בשם 'סכות': הראשון הוא מקום אליו הגיע יעקב בדרך מחרן לארץ ישראל (בראשית לג, יז): "ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכות על בן קרא שם המקום סכות". לאחר עשרים שנה בגלות, יעקב יצא במסע גדול אל ארץ ישראל. אולם רגע לפני שהוא נכנס אליה, הוא עזר וחנו במקום שהוא קרא לו 'סכות'. יעקב בנה שם לעצמו בית קבע, אולם הוא טרח להדגיש דוקא את הסכות שהוא בנה עבור המקנה שלו, ועל שם כך קרא את שם המקום 'סכות'. מתברר שרגע לפני השתקעות הקבע בארץ ישראל, יעקב ראה חשיבות בעצירה ושהיה במקום שינציח את תכונות הארעיות בה הוא אחז במסעותיו.

רב החגים מהתורה ומדרבנן נקבעו בהקשר לארוע היסטורי מסים שארע באותו תאריך: יציאת מצרים, מתן תורה, נס חנה ונס פורים וכד'. גם לחג הסכות יש בתורה הקשר היסטורי: "כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים", אך לא מדבר על ארוע מסים שארע דוקא בט"ו תשרי אלא על ארוע מתמשך בכל תקופת המדבר. ובכל זאת נוכל למצא ארוע היסטורי מסים שהתרחש בחג הסכות, אלא שבנגוד לפסח וכד' שבהם קביעת החג באה בעקבות הארוע ההיסטורי כאן קביעת החג קדמה לארוע: "אז יקהל שלמה את זקני ישראל... להעלות את ארון ברית ה' מעיר דוד היא ציון... בירח האתנים בחג הוא החדש השביעי... ויעש שלמה בעת ההיא את החג וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת עד נחל מצרים לפני ה' אלקינו שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום" שבעת ימים של חנוך, ושבעת ימים חג הסכות".

אם כן חג הסכות משלים את סדרת הארועים המבוננים של עם ישראל: יציאת מצרים מתן תורה בגין בית המקדש ובנגדם נקבעו שלשת הרגלים. לעמדת שני הארועים הראשונים בגין המקדש, למרות שכבר התרחש בעבר, הוא גם ארוע עתידי ששיד לגאולה העתידית ולכן קביעת החג קדמה לארוע. גם בית שני התחיל בסמוך לסכות: "ויגע החדש השביעי... ויאספו העם כאיש אחד אל ירושלם... ויבנו את מזבח אלקי ישראל... ויעשו את חג הסכות ככתוב" ומסתבר שגם בית המקדש השלישי יחגג בסכות. נראה שגם חגגת העגלים של ירבעם שהיו מבחינתו תחליף לבית המקדש בירושלים היתה כביכול בחג הסכות: "ויעש ירבעם חג... ויעל על המזבח אשר עשה בבית אל בחמשה עשר יום בחדש השמיני בחדש אשר ברא מלכו" דרש להם: הוא חדש האסוף, ובו ראוי החג להיות".

הפסוק: "ביום בוא גוג"

את חותם הארעית הוא הטביע באמצעות סכות: רגע לפני ארץ ישראל בנה יעקב בית שמצביע על הבשורה החדשה של מנוחה בארץ, אך את אותו הבית הוא עטף באוירה של 'סכות'. בכך סמן יעקב אפשרות חדשה של חיים בארץ: חיים קבועים שאינם סותרים את תודעת הנדודים והארעיות של הסכה. וכך השם 'סכות' הופיע כאן בסמוך לכניסה לארץ ישראל בתור מבוא לחיים בה.

הפעם השנייה בה מקום נקרא 'סכות' היתה ביציאת בני ישראל ממצרים (שמות יב, לו): "ויסעו בני ישראל מרעמסס סכתה". בני ישראל יצאו ממצרים אל מסע של נדודים במדבר בו לא תהיה להם כל קורת גג. אולם לפני הנדודים הרבים הקב"ה דאג להם למנוחה פורתא בסכות ארעי שעל שם נקרא המקום. גם כאן השם סכות הופיע במהלך מסע מן הגלות אל עבר ארץ ישראל, ואם במסע של יעקב סכות היתה התחנה האחרונה, כאן היתה זו התחנה הראשונה: המסע הראשון שערכו בני ישראל בדרך ממצרים לירושלים. משני המקומות הללו אנו למדים כי בית הארעי של הסכות אכן קשור אל ארץ ישראל, אולם לא באפן שצפינו מלכתחילה: הסכות מציגות את הקשר שלנו אל ארץ ישראל,

אך לא במעמד נפש של מנוחה ובעלות, אלא של מסע לעברה. מתברר שהיכלת שלנו להיות בנדודים ובחתיקה אל ארץ ישראל היא חשוכה מאוד, והיא צריכה להיות קודמת להשתקעות קבע בארץ.

ולאור זאת אנו מתחילים להבין כי חג הסכות אכן נוסד על הכניסה שלנו לארץ, אך זאת דווקא מתוך מוכנות נפשית להיות בצעידה בלתי פוסקת אל הארץ, גם לאחר שכבר הגענו אליה. אם הקב"ה היה מדגיש בחג זה את השתקעות הקבע בארץ ישראל, היה חג זה לובש אפי של סוף, אפי של סיום הגלות והנדודים. אולם חג כזה עלול היה להוביל אל שאננות והשתקעות בחיי החמריית. הוא היה עלול לחזק בישראל את המגמה הראשית ממנה מזהירה התורה לארוך חמש דברים: "וישמן ישרון ויבעט שמנת עבית כשית" (דברים לב, טו). על כן הקב"ה צוה אותנו על שהשלישי מבין שלשת הגילים יצין בהלך הנפש כשל כניסה למחסה ארעי ולא קבע. באפן זה, העבודה הנפשית המלווה את החג היא של חיים הנעלים מן השקיעה בחמריית לה זכינו בטוב ה'. אנו מודים על מנעמי החיים של הארץ אך מצוים להתייחס אליהם בתור בית ארעי ולא בתור בית קבע. (מדרש הרב יואב אוריאל)

סיפור בהמשכים "חסד טהור" חלק ב.

מצור: יעקב-קרפיל היה יהודי פשוט בתכלית. אשתו, צפה-ברכה, היתה אף היא אשה פשוטה, שנותנתה בגיל צעיר. אך שניהם היו יראי-שמים מאוד, תרמו הרבה לצדקה ודקדקו במצוות על-פי מיטב ידיעתם. דבר אחד העיב את אשרם: ולדים לא היו להם. ברבות הימים העביר הפריץ הזקן, שהיה שונא ישראל, את נהול האחזה לבנו, שבנגדו לאביו היה אדם ידידותי וטוב-לב. אלא שאז נתמנה במקום כמר חדש, והוא לא פסק מלהקטין את התושבים נגד היהודי. **המשך:** באין-בררה מכר גרשון-יצחק את זכויותיו בפנדק ועוד פריטי רכוש בחצי מחיר. הוא קנה להשיג את רב החוב, ובזה לשלל את הפריץ. הדבר נודע לכמר, והוא המליץ לקונה הפנדק להתחרט על העסקה ולתבע את כספו. "היהודי יברח מכאן ותוכל לקבל את הפנדק בחנם", יעץ הכמר. היהודי גאלץ להחזיר לקונה את הכסף, אף בלי לנכות ממנו את דמי הסחורה שהשתמש בה. מצבו של גרשון-יצחק היה בכי-רע. פתאום נזכר ברוכל יעקב-קרפיל, הבא לכפר לעתים קרובות. הוא החליט לנסע אליו, לעירה שארי, לבקש את עזרתו. אך התברר שהכמר שומר את צעדיו. בעודו מתכוון לצאת לדרכ קרא לו הפריץ הזקן והצליח בו בשוטו על נסיונו 'לברח'. בקשי רב הצליח גרשון-יצחק לשכנע אותו כי הוא נוסע לבקש עזרה מאחיו היהודים, ואז הפקיד עליו הפריץ שומר ללוותו. יעקב-קרפיל התרגש מאוד למשמע ספורו העצוב של הכפרי. לאחר התייעצות עם אשתו, החליטו לתת את כל רכושם בעבור הצלת הילד. להשלמת הסכום אף נזקק לקחת הלוואה. יעקב-קרפיל לא הסתפק בכך, ואף התלזה אל גרשון-יצחק בשונו אל הכפר. הפריץ לקח את הכסף, אך הודיע כי את הבן לא יוכל להחזיר, מאחר שהוא בידי הכמר. רק בזכות התערבותו של יעקב-קרפיל, שהצליח לשכנע את הפריץ הצעיר להפעיל את סמכותו, הוצא הילד מבית הכמר, מכה וחבול. יעקב-קרפיל אף דאג לשלח אותו לישיבה ובהמשך השיא אותו עם בת אחיו. בעקבות מעשה זה נותר יעקב-קרפיל בעל-חוב גדול. גם בריאותו התרופפה. עם זה, הוא ואשתו לא אבדו לרגע את בטחונם בה', והיו מלאי הודיה לה' על שזכו לקיים מצוה גדולה זו. ואכן, מעשיהם הטובים עשו רושם גדול בשמים. יום אחד הופיעו בביתם רבו ר' הירש-ליב עם חברו ר' קהת. הללו שמעו מהבעש"ט כי בשמים החלט שבני הזוג יהיו עשירים, ושאף ילד להם בן בתם שנה. בהוראת הבעש"ט השאירו אצל יעקב-קרפיל סכום גדול כהלואה. לא עבר זמן רב ויעקב-קרפיל התעשר והחזיר את כל חובותיו. לא היה גבול לאשרם של בני-הזוג כאשר זכו לחבק בן. הבן נקרא יוסף-יצחק, ונודע לימים כ'עלוי משארי'. כשגדל נשא לאשה את אחות אביו של בעל התניא, רבי שניאור-זלמן מלאדי. **סוף!**

פירת ההלכות ע"פ ילקוט יוסף כרך ה' "דיני ראש חודש שהל בשבת" (סימן תכח)

ד. מי שקנה עלית ששי וגם עלית מפתיר בשבת וראש חודש, שיש בו ב' ספרי תורה, ובא לעלות לעלית מפתיר, בין שעלה לא ירד. אבל אם עלה בעלית משלים, לא יעלה לעלית מפתיר. [ילקוט יוסף שבת כרך ה' עמוד שטז].

ה. כשחל ראש חודש בשבת אין צריך לאכל עוד כזית בשביל כבוד ראש חודש, ומה שאוכל לכבוד שבת עולה לו גם לכבוד ראש חודש, ולא שייך לומר בזה אין עושין מצות חבילות חבילות. ובפרט שאין סעודה זו חייב כמו סעודות שבת. וכן הוא הדין אם סועד ברי"ח סעודת ברית מילה, או סעודת מצוה אחרת, שיוצא ידי חובה גם ידי מצות סעודת ר"ח. [שם עמוד שיז].

"דיני ברכת הלבנה" (סימן תכו)

א. הדואה לבנה בחודשה מברך: אשר במאמרו ברא שחקם וכו'. ואין מברכים שהחינו על ברכה זו. ומעקר הדין אין צריך לומר לשם יחוד קדם הברכה, אבל כבר נהגו בזה.

ב. צריך לברך ברכה זו בשמחה, שכל המברך על החודש בזמנו כאלו מקבל פני שכינה. ויש שנהגו ללבש בגדי שבת או בגדים מיוחדים, בעת שמברכים ברכה זו, אך אין מנהגינו כן. ומכל מקום אם הוא רגיל ללבש כובע ומגבעת, טוב ונכון שילבש הכובע בעת הברכה. [ילקוט יוסף שבת כרך ה' עמוד שיח].

עלון זה לעילוי נשמת!

ברוך עובדיה בן שרה	יגאל יוסף בן שושנה
שרה בת סלמה	שלום בן משה
אסתר בת חנה	שלום בן אברהם
ציון עובדיה בן רחל	יחזקאל אליהו בן סמרה
נעמי לקס בת אסתר	יעקב לקס בן אסתר
רחל עובדיה בת אסתר	רבקה בת כאונו וחנניה
שלמה בן אליהו ושרה	אברהם דמתי בן אסתר
דוד שורמזון בן חוה	יוסף צברי בן אהרון

ת.נ.צ.ב.ה.

עורך ומגיש: שלום ע.

המעוניינים לקבל את העלון למייל בתפוצה שבועית:
יש לשלוח הודעה לאימייל: avodat.aseem@gmail.com
כמו כן ניתן להוריד את העלון באתרי "לדעת" ו"דרוש" ועוד..